

Polarizarea ocupării forței de muncă și calitatea locurilor de muncă în timpul crizei: Observatorul European al locurilor de muncă 2013

Rezumat

Introducere

Înainte de începutul mării recesiuni în 2008, în „epoca de aur” a creării de locuri de muncă pe piețele europene ale muncii s-au adăugat aproape 30 de milioane de noi locuri de muncă. Piețele muncii au eliminat apoi cinci milioane de locuri de muncă, iar șomajul – din nou în creștere rapidă – se află la cel mai ridicat nivel de după ultima parte a anilor 1990. Acest al doilea raport al Observatorului european al locurilor de muncă analizează în detaliu recente modificări ale ocupării forței de muncă la nivelul statelor membre și la nivel european. Analiza vizează trei perioade distincte:

- expansiunea ocupării forței de muncă înainte de recesiune (1995–2007);
- Marea Recesiune (2008–2010);
- redresarea stagnată (2011–2012).

Se aplică o abordare care pornește de la locurile de muncă, pentru a descrie modificările ocupării forței de muncă din punct de vedere cantitativ (câte locuri de muncă au fost create sau eliminate) și calitativ (ce fel de locuri de muncă).

Contextul politicilor

Strategia Europa 2020 a UE privind creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii cuprinde un angajament în direcția promovării nivelurilor ridicate ale ocupării forței de muncă și productivității. Aceasta implică un nou accent pe obiectivele Agendei de la Lisabona, adoptată anterior „locuri de muncă mai multe și mai bune”. Sunt necesare mai multe locuri de muncă pentru abordarea problemei creșterii șomajului, care se apropie în unele state membre de niveluri care reprezintă o amenințare reală pentru pacea socială, precum și pentru creșterea economică durabilă. Europa are însă nevoie și de locuri

de muncă mai bune, mai productive ca să reușească să ridice din nou nivelul de trai al cetățenilor săi într-o economie globală, integrată și din ce în ce mai extinsă.

Comunicarea Comisia Europeană din 2012, „Către o redresare generatoare de locuri de muncă”, identifică unele sectoare în care creșterea ocupării forței de muncă este considerată cel mai probabilă – serviciile medicale, tehnologia informației și comunicațiilor, serviciile personale și casnice – precum și categoria promițătoare, deși dificil de definit a „locurilor de muncă ecologice”. Abordarea pe baza locurilor de muncă adoptată în acest raport furnizează date actualizate privind rata de ocupare a forței de muncă și calitatea locurilor de muncă atât în sectoarele și profesiile caracterizate de scădere, cât și în cele caracterizate de creștere.

Abordarea implică o caracterizare a locului de muncă drept o anumită ocupație într-un anumit sector utilizând clasificările internaționale standardizate (ISCO pentru ocupații și NACE pentru sector) și apoi descriind transformările în ceea ce privește ocuparea forței de muncă în fiecare stat membru, precum și în UE în ansamblu. Clasificarea locurilor de muncă în funcție de nivelul salariilor, nivelul de studii sau un index multidimensional mai extins al calității locului de muncă adaugă analizei o dimensiune calitativă.

Abordarea bazată pe locurile de muncă a fost inițiată în anii 1990 în Statele Unite ale Americii, de laureatul Premiului Nobel, Joseph Stiglitz, și aprofundată ulterior de Erik Olin Wright și Rachel Dwyer. Aceste inițiative americane timpurii s-au întregit în principal dacă creșterea locurilor de muncă este realizată în detrimentul calității locurilor de muncă, această întrebare devenind mai nuanțată în timp. Abordarea pe baza locurilor de muncă a fost utilizată, în principal, pentru a evalua măsura în care structurile de ocupare

a forței de muncă din economiile dezvoltate se polarizează, ducând la diminuarea sau dispariția locurilor de muncă remunerate la un nivel mediu, sau se modernizează (creșterea locurilor de muncă bine plătite și cu nivel ridicat de calificare) în conformitate cu previziunile privind „schimbările tehnologice favorabile sporirii competențelor”.

Principalele constatări

- Eliminarea de locuri de muncă în întreaga Europă în timpul recesiunii a dus la polarizare în termeni de structură salarială. O mare parte a locurilor de muncă eliminate erau din sectorul producției și construcțiilor și erau remunerate la un nivel mediu. Deși în perioada anterioară (1995–2007), exista, de asemenea, un oarecare grad de polarizare, acesta era mult mai puțin pronunțat. A fost, de asemenea, compensat de o modernizare structurală mult mai amplă.
- Criza nu doar a accentuat polarizarea în majoritatea țărilor, dar a și redus considerabil în întreaga Europă diversitatea tipurilor de schimbări structurale. În timp ce pe întreaga perioadă a expansiunii, au existat diferite modele asociate cu familiile instituționale europene (polarizare în Europa continentală, modernizare în țările nordice și expansiuni ale locurilor de muncă remunerate la nivel mediu în sud), în timpul crizei, majoritatea țărilor s-au confruntat cu un tip sau altul de polarizare.
- În perioada 2011–2012, transformările în privința ocupării forței de muncă au fost mai puțin polarizate, existând o mai mare creștere a locurilor de muncă bine remunerate, reduceri mai puțin pronunțate în privința locurilor de muncă remunerate la un nivel mediu și scăderi relativ mari ale locurilor de muncă remunerate la un nivel scăzut. În special, modelele de ocupare a forței de muncă în țările cu piețe ale muncii mai rezistente, au prezentat o modernizare mai pronunțată, în timp ce cele din țările cu scăderi persistente ale ocupării forței de muncă au continuat să se polarizeze.
- Procesul de polarizare a locurilor de muncă s-a limitat în mare parte la structura salarială, chiar și în timpul recesiunii. Atunci când se clasifică

locurile de muncă în funcție de nivelul mediu de studii sau de caracteristici de calitate a locului de muncă neasociate remunerării propriu-zise, arată că schimbarea structurală începând din 1995 a fost un proces de modernizare în aproape toate țările UE. Aceasta s-a întâmplat deoarece locurile de muncă responsabile pentru scăderea cvintilelor cu nivel mediu de remunerare tind să ocupe poziții mai scăzute atunci când sunt clasificate în funcție de nivelul mediu de studii sau de calitate neasociată remunerării propriu-zise, decât atunci când sunt caracterizate în funcție de salariu (locuri de muncă ocupate în principal de bărbați în industrie și construcții).

- Locurile de muncă de muncă mai bine remunerate au fost mult mai rezistente în timpul crizei, continuând să crească (deși marginal) chiar și în perioadele de vârf ale mării recesiuni. În primii doi ani ai recesiunii, extinderea locurilor de muncă bine plătite a fost în mare parte susținută de serviciile bazate pe un nivel ridicat de cunoștințe din sectorul public (în special sănătate și învățământ). Între anii 2011 și 2012, accentul s-a mutat pe servicii bazate pe un nivel ridicat de cunoștințe din sectorul privat, care au adăugat peste 400 000 de noi locuri de muncă în nivelul superior al spectrului salarial în această perioadă în întreaga UE.
- Recesiunea a intensificat procesul de aliniere a femeilor pe piața muncii, atât ca număr, cât și ca acces la nivelurile superioare ale structurii ocupării forței de muncă. Proportia femeilor în ceea ce privește ocuparea forței de muncă a crescut, în special în legătură cu locurile de muncă remunerate la nivel mediu și „de bună calitate” (cele din partea superioară a spectrului). În parte, acest lucru se datorează faptului că femeile sunt suprareprezentate în anumite sectoare caracterizate de creștere, precum sănătatea, și subreprezentate în sectoare caracterizate de scădere, precum construcțiile. De asemenea, acest lucru reflectă și nivelul mai ridicat de studii al femeilor într-o perioadă în care calificările reprezintă o cerință din ce în ce mai importantă pentru accesul la locuri de muncă de mai bună calitate.

Informații suplimentare

Raportul *Employment polarisation and job quality in the crisis: European Jobs Monitor 2013* (Polarizarea ocupării forței de muncă și calitatea locurilor de muncă în timpul crizei: Observatorul European al locurilor de muncă 2013) este disponibil la adresa: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1304.htm>

Pentru mai multe informații, îl puteți contacta pe John Hurley, Director de cercetare, la joh@eurofound.europa.eu